

ODBORNÁ INFORMÁCIA

Pes, človek a oxytocin

Radkin Honzák

Neotenie je stav, kedy živočích dosáhne pohlavní dospelosti, a pri tom u nej pretrvávajú juvenilné znaky. V prírode je najčastejšie uvádzaný čolek horský (*Triturus alpestris*), jeho väčšia časť populácie prežíva v larválnom stadiu (1). V naratívnom svete našej súčasnosti je ukázkovým príkladom Mickey Mouse, ktorý čím je starší, tým má „dětšejší“ vzhľad, aspoň pokiaľ ide o pomer veľkosti hlavy k telu; povšimnite si, ak mu ve srovnání s jeho začiatky pred sedemdesiatimi rokmi hlavička narostla! Za neoteniou u človeka lze považovať jeho neutuchajúcu detskú zvedavosť a hravosť, neoteniou u psa môžeme vidieť v jeho hravom „štěněcím“ chováni i v dospelosti, na rozdiel od vlka, ktorý takové chováni neprejavuje.

Již Plautus napsal, že není na škodu, použije-li se starší pojem v nové souvislosti a tak za neoteniou je označováno také chováni majitelů psů k jejich čtyřnohým přátelům, k nimž často přistupují stejným způsobem jako k malým dětem. Na druhé straně je zajímavé, „jak psi používají

upřený pohled ke sledování lidského jednání. Nejčastejšie to vidíme u stolu, keď ľudie sedí a jedí. Pes príjde, pred niekoho si sedne, zírka na neĳ alebo na jidlo. Je to zřejmý pokus získat stejnou potravu a pravděpodobně bude nejuspěšnější, je-li pes malý, a tudíž ani jeho nejpřenější zírání není možno považovat za hrozbu člověku, na něĳž je zaměřeno. Naopak ona osoba si může pohled vyložit jako doufající, zkormoucený nebo žebravý a zpravidla psovi podá kousek jidla. Z psiho hlediska jde ovšem o přímé prosazení dominance pohledem“ (2).

Na magický mechanismus „psích očí“ se zaměřilo v současnosti bádání japonských zoologů a neurovědců (3), kteří sledovali, co se děje v neurobiochemii človeka při kontaktu s jeho psem. Autoři zjišťovali, zda u človeka bude stoupat množství oxytocinu v době, kdy na neĳ jeho pes „bude hledět“, kdy mezi nimi bude klasický oční kontakt.

(pokračovanie na strane 36)

Pes, človek a oxytocin

Radkin Honzák

(pokračovanie zo strany 30)

Autoři stanovovali močové koncentrace oxytocinu za standardních podmínek, dále po 30-minutové interakci se psem a po jiných 30 minutách, v nichž probandi byli vyzváni, aby nevstupovali do žádné interakce se svým psem. Močové koncentrace oxytocinu byly měřeny před 30-minutovou experimentální periodou a podruhé 20 minut po jejím skončení.

S použitím clusterové analýzy byli majitelé rozděljeni do dvou skupin: první, s delším trváním kontaktu se psem a s těsnějším vztahem ke zvířeti a druhou, s dobou kontaktu kratší a vztahem volnějším. Koncentrace oxytocinu byly významně vyšší u první skupiny, a to po kontaktu se psem, nikoli však v uspořádání bez kontaktu. U druhé skupiny byly zjištěny významné pozitivní korelace mezi počtem interakcí mezi člověkem a psem a močovou koncentrací oxytocinu. Autoři uzavírají, že interakce mezi psem a člověkem, zvláště pak ta, která vychází z iniciativy psa, zvyšuje hladinu oxytocinu u člověka.

Oxytocin je všeobecně označován za „hormon důvěry“, jeho nejvýznamnější role je při porodu a následném vytvoření „připoutávací vazby“ mezi matkou a novorozencem. Vyskytuje se u všech savců a je významným regulátorem sociálního chováni, kde rozpouští úzkost, dovoluje zapomenat na zradu nebo zklamání z předchozích špatných zkušeností a snižuje hladinu stresu (měřenou např. množstvím produkovaného kortizolu), a to stejně u obou pohlaví. Tak působí spolu s dalším hormonem vasopresinem ve prospěch sblížení, snížení strachu z partnera, větší důvěry v neĳ a udržení vzájemného vztahu.

Zatím nikdo nezkoumal, jak je to s produkcí oxytocinu u psa, který se dostane do přátelského vztahu s člověkem, ale podle radostných projevů jeho chováni to pravděpodobně bude fungovat také. Z lidského pohledu však je možno říci, že jeho vztah ke zvířeti je dost těsný, dokážou-li „psi oči“ v něm vyvolat tuto neurochemickou reakci. Naléhavě se tak nabízí otázka, kdo koho si ochočil: zda člověk psa, nebo psi nás.

Literatura

1. Roček, Z.: Vesmír, 75, 1996, č. 2, s. 72.
2. Coren, S.: Co má pes na jazyku. Knižní klub 2007, 298 s.
3. Nagasawa, M., Kikusui, T., Onaka, T., Ohta, M.: Dog's gaze at its owner increases owner's urinary oxytocin during social interaction. Horm. Behav. 2008, Dec 14.

Do redakcie došlo 14.1.2009.